

Valsts izglītības
satura centrs

***“Lasītprasmes saistība ar mācību
motivāciju un sasniegumiem izglītošanās
procesā”***

Ineta Upeniece, VISC VISNN vadītāja
ineta.upeniece@visc.gov.lv

2016.gada 11.maijā, Koknesē

Valsts izglītības
satura centrs

Informācija – teksts – izglītošanās (motivācija un sasniegumi)

Kas ir informācija?

Vai katra informācija ir teksts?

Kur ir teksts?

Kāds ir teksts? Saturs. Forma.

Kā teksts pie mums nonāk?

Kā lasām?

Kādam nolūkam lasām tekstu?

Kā teksts mūs ietekmē?

Valsts izglītības
satura centrs

Lasišana+

- **psihoemocionāla drošība,**
- **atbalsts,**
- **pozitīvs fons,**
- **interesants teksts,**
- **laiks un vieta**

=

**motivēts
lasītājs**

Valsts izglītības
satura centrs

Kā, kāpēc un kad mēs lasām? Lai:

- iegūtu informāciju,
izziņai,
- izklaidētos,
- izjustu emocijas,
- pabūtu vienatnē,
- nebūtu viens,
- iegūtu
apstiprinājumu sev

**=motivēts
lasītājs**

Valsts izglītības
satura centrs

Jēdzieni. Kas ir lasītprasme?

Lasītprasme (reading literacy)

- ir spēja uztvert, izprast, analizēt un novērtēt rakstītu tekstu;
- atrodas nemitīgā pilnveidošanās procesā un izglītības sistēma un līdz ar to arī izglītības vadība ir sabiedrības rakstpratības veicinātāji vai kavētāji.
- lasīšana ir kā treniņš prasmēm un spējām, uz kurām balstoties tiek iegūta izglītība, motivācija šajā procesā ir ļoti būtisks faktors. (Binder, 1991)

Valsts izglītības
satura centrs

Jēdzieni. Kas ir lasīšanas kompetence (OECD SSNP) ?

Spēja saprast, izmantot un novērtēt rakstiskus tekstus, lai sasniegtu savus mērķus, pilnveidotu savas zināšanas un potenciālu un piedalītos sabiedrības dzīvē:

- spējas izsekot līdzī autori spriedumiem,
- salīdzināt un pretstatīt tekstā ietverto informāciju,
- izdarīt secinājumus,
- analizēt tekstā esošos pierādījumus saskaņā ar personisko viedokli,
- saskatīt un izprast ironiju, metaforas un humoru,
- saskatīt valodas lietojuma nianšes un smalkumus,
- atpazīt teksta uzbūves veidus, kas kalpo lasītāju pārlicināšanai un ietekmēšanai,
- saistīt izlasīto ar savu pieredzi un zināšanām (Kangro, Geske, 2001)

Valsts izglītības
satura centrs

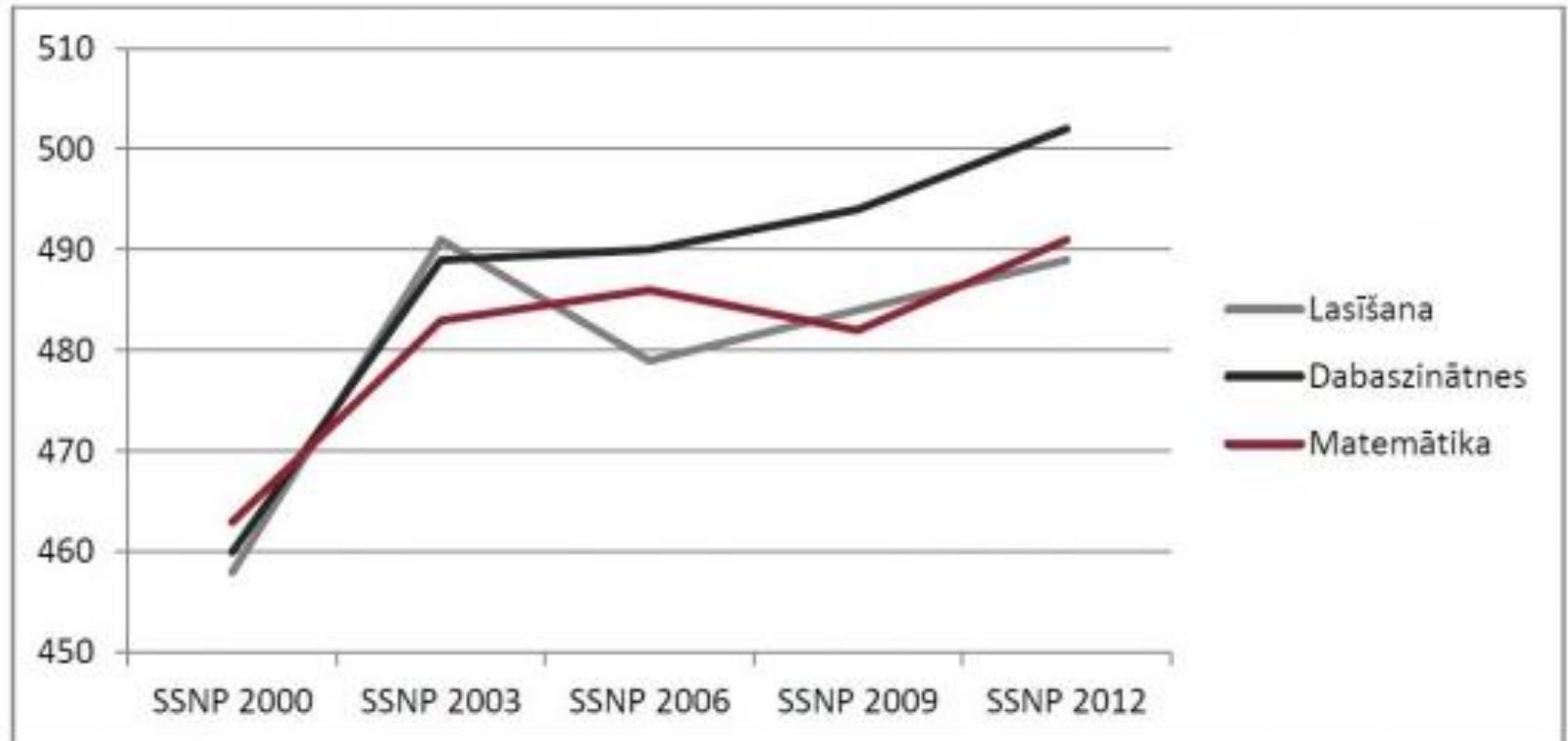
Kādos aspektos vērtē lasīšanas kompetenci (OECD SSNP)?

- Informācijas iegūšana – noteiktas informācijas atrašana tekstā (1.teksta izpratnes līmenis).
- Tekstu interpretēšana – teksta izpratnes veidošana, balstoties uz tekstā atrodamiem pierādījumiem (2.teksta izpratnes līmenis).
- Teksta novērtēšana – teksta sasaiste ar personisko pieredzi, zināšanām un viedokli (2.teksta izpratnes līmenis).

Valsts izglītības
satura centrs

Kā skolēni lasa?

Latvijas skolēnu vidējie sasniegumi OECD SSNP testos (2000.-2012. gads)

Valsts izglītības
saturs centrs

Kā skolēni lasa? Diagnosticējošie darbi:

Dabaszinības 6.klasē 2013./2014. Pārbaudāmās prasmes: lietot terminus, formulēt jautājumu, secināt, argumentēt, izmantojot faktus, nolasīt grafisku informāciju, apkopot datus

lasītprasme

Matemātika 8.klasē, 2015. Prasmes: skaidrot jēdzienus, skaidrot risinājumu, veidot secinājumus (tekstu), pārveidot jēdzienus simbols \leftrightarrow vārds

arī skolēniem ar augstām spējām matemātikā ir nepietiekamas komunikatīvās prasmes matemātikas kontekstā!

Valsts izglītības
satura centrs

Kā skolēni lasa? Diagnosticējošie darbi. Ieteikumi :

attīstīt **klausīšanās** prasmi – lasīt priekšā;

attīstīt **lasīšanu** ar izpratni –

- pārrunāt tekstu,
- skolotājam uzdot mērķtiecīgus ? par tekstu,
- meklēt un atrast galveno domu (pasvītrot tekstā atslēgas vārdus, teikumus), atbildi,
- dažāda apjoma tekstā atšķirt būtisko no mazāk svarīgā;
- atrast informāciju dažādos tekstos - grafikā, tabulā, attēlā, kartē
- pārveidot informāciju;

attīstīt **rakstīšanas** prasmi – veicināt rakstu kultūru, pareizrakstību;

attīstīt **runāšanas** prasmi – argumentēt, skaidrot jēdzienus.

Valsts izglītības
satura centrs

Kā skolēni lasa skolā? 1.

Skolā lasāmo tekstu nosaka skolotājs (IS, MPS, MPP, MG)

Stundās:

- katru vai gandrīz katru dienu lasa klusi pie sevis,
- lasa mājās uzdoto – vismaz vienu reizi nedēļā,
- biežāk nekā reizi mēnesī tiek izmantoti teksti no bērnu žurnāliem vai avīzēm,
- lasa nopietnāku literatūru – stāstus, dzeju, daiļliteratūras grāmatu atsevišķas nodaļas, lugas,
- izskaidro izlasīto vai pierāda savu viedokli par izlasīto,
- salīdzina izlasīto ar paša pieredzi...

Valsts izglītības
satura centrs

Kā skolēni lasa skolā? 2.

Skolā lasāmo tekstu nosaka skolotājs (IS, MPS, MPP, MG)

Stundās:

- salīdzina dažādus izlasītos tekstus,
- izsaka minējumus par to, kāds varētu būt stāsta vai pasakas turpinājums,
- raksturo izlasītā teksta stilu un struktūru,
- reflektē par izlasīto (raksta par tekstu, piem., atbildes darba burtnīcās, veido mākslas projektus par izlasīto).

Ieteikums! Skolēniem arī stundās jādod laiks lasīšanai klusu pie sevis, jāizvēlas piemērota daiļliteratūra, kas rada interesi, nevajag aizrauties ar rakstiskiem pārbaudījumiem.

Valsts izglītības
satura centrs

Vai zēni un meitenes lasa atšķirīgi?

- Meiteņu sasniegumi ir izteikti augstāki nekā zēnu. *Tradicionāli tas ir lasītprasmes rādītājos, bet Latvijas gadījumā – arī dabaszinātnēs.*
- Pēdējo gadu laikā atšķirība par labu meitenēm pieaug. *Zēnu ar lasīšanas grūtībām Latvijā un Lietuvā ir divas reizes vairāk nekā meiteņu.*
- Meitenes lasa vairāk nekā zēni.
- Zēnus interesē cita lasāmviela nekā meitenes.
- Meitenes parasti lasa daiļliteratūru un žurnālus.
- Zēni biežāk nekā meitenes lasa laikrakstus un komiksus (OECD, 2002, 2010d) Eyridice
- Zēni labprātāk izvēlas e-grāmatas, planšetes un viedtālrunus.

Valsts izglītības
satura centrs

Lasīšana ar prieku

Aizraušanās ar lasīšanu un laba lasītprasmes līmeņa sasniegšana viena otru ietekmē:

- lasot vairāk, skolēni kļūst par labākiem lasītājiem, un, kad viņi ir iemācījušies labi lasīt, viņi lasa arvien vairāk un dara to ar prieku.
- lai kļūtu par labāku lasītāju, ir jāpārzina efektīvas teksta izpratnes stratēģijas.

Ja zēniem patīk lasīt un viņi lasa daudzveidīgus materiālus un apgūst teksta izpratnes stratēģijas, viņi var sasniegt labākus rezultātus nekā meitenes!

2009. gadā, salīdzinot ar 2000. gadu, 15 gadus vecie skolēni sava prieka pēc lasīja mazāk, un, tā kā starp zēniem šī tendence bija izteiktāka, dzimuma noteiktā atšķirība draud palielināties vēl vairāk (OECD, 2010f)

Valsts izglītības
satura centrs

Lasišana ar prieku

Valsts izglītības satura centrs

METODISKIE IETEIKUMI

PIRMSSKOLAS MĀCĪBU
PROGRAMMU ĪSTENOŠANAI

Valsts izglītības satura centrs

Ineta Upeniece, VISC VISNN vadītāja, [ineta.upeniece @visc.gov.lv](mailto:ineta.upeniece@visc.gov.lv)

2016.gada 11.maijs, Koknese

